

“Zo doen wij dat, hier op Vlie”

Waddeneiland heeft toeristen nodig om voort te bestaan

Tussen het schuim van de Noordzee, het slik en de honderdduizenden trekvogels van de Waddenzee ligt een hoop opgestuwd zand, 21 km lang. Dat is Vlieland zowat. Simpel. Hoe mens en natuur hier een biotoop delen, en tegelijk lief blijven voor de toeristen, is minder makkelijk uit te leggen.

TEKST: PAUL HENDRICKX

Na 1 uur en 45 minuten op de ferry sta je ‘op Vlie’. “Welkom op Vlieland, fijn verblijf. En Eilanders: welkom thuis!” klinkt een damesstem door de intercom. “Hoe doen die 1.100 autochtone Vlielanders dat?”, gaat het door me heen, aanschuiwend naar de gang: 30 km van de wal verwijderd, veroordeeld tot elkaar en tot die duizenden toeristen die dit exotisch stukje Nederland al vonden ... en er soms te gulzig van proeven. Want niet voor niets ontstond een tijd geleden de bijnaam ‘Vliebiza’, om-

dat mensen met wat meer geld hier ook luxe of dure accommodatie zoeken. Niet tot ieders vreugde.

Wandelend door de Dorpsstraat van Oost-Vlieland (de enige woonkern hier, West-Vlieland is al 200 jaar door de zee verzwolgen), komen al de eerste antwoorden. Heel Vlieland is verkeersluw en da’s bijzonder. Zelfs op het drukste kruispunt moet je hoogstens uitkijken voor een elektrische fiets die voorbij zoeft. En dat gebeurt dan nog allervriendelijkst. Als toerist leer je, net als de eilanders, een kruisende fietser begroeten

met ‘hoi!’, waarna een ‘hai!’ terugkomt. Heerlijk hoe snel je afkickt van gemotoriseerd verkeer.

Een ander verbindend element is de natuur. Waar je ook gaat, van de Vuurboetsduin (het hoogste punt), tot het eindeloze ‘niets’ van de Vliehors (aan de westkant, de grootste zandvlakte van Noordwest Europa); overal domineren vergezichten. De vloeiende strandlijn, duinen, geurende bossen, kronkelende paden, groen en alles wat bloeit. Natuurbeschermers zorgen ervoor dat het oude duinenlandschap blijft domineren, ‘verbos-

ing’ (op dit unieke biotoop géén goede evolutie) wordt tegengehouden met begrazingsprojecten.

Zoveel om te koesteren, voor maar een handvol eilanders, die natuurlijk ook respect vragen van de bezoekers. We hebben er in drie heerlijke nazomerdagen enkelen ontmoet die graag hun trots uitdragen.

Germ, de vuurtorenwachter

“De Rode Kabouter”, da’s de bijnaam van de vuurtoren op Vlieland. Omdat hij zo klein is: hij torent bijna 60 meter boven de zeespiegel uit, dankzij de Vuurboetsduin waar hij op staat, maar is op zich slechts 17 meter hoog. Helemaal boven zit Germ Veenstra (76) in zijn retro kan-

Hoe doen die 1.100 Vlielanders dat toch? 30 km van de wal verwijderd, veroordeeld tot elkaar en tot die duizenden toeristen die dit stukje Nederland al vonden

toortje waar hij tickets verkoopt en controleert, en waar hij miniatuur vuurtorens verzamelt: Germ is vuurtorenwachter in opdracht van Rijkswaterstaat. “In 1990 is deze toren een toeristische attractie geworden en dat heb ik als zelfstandige op mij genomen.” Met zijn radioverbinding en een batterij kijkapparaten houdt Germ toch nog de

scheepvaart in de gaten.

Germ zit de hele dag tussen toeristen en wandelaars. Zijn hele leven al: zijn ouders kwamen in de jaren 60 naar Vlieland om een pension uit te baten. Hij geraakte verstrengeld met het Waddeneiland. “Ik ga hoogstens vier keer per jaar naar ‘de wal’. En kom altijd dezelfde dag weer terug. Vakantie? Nooit. Hier is

het goed. En ja, we kennen elkaar allemaal heel goed. We steunen elkaar hier in ‘rouw en trouw’. En nieuwe eilanders? Die zijn er ook. Soms komen mensen hier definitief wonen nadat ze vaak op vakantie zijn geweest. Maar ‘ze eten geen kilo zout op’, zoals wij zeggen, of ze zijn weer weg. Hier wonen, dat moet ‘in je’ zitten.”

De charme van het hele Waddengebied, de zeehondies. © RR

Folkert Janssens met zijn riek. © PH

De waterral. Je ziet hem bijna nooit maar hoort hem wel. © PH

De grote leegte van de Vliehors. Deze strand/zandvlakte is 7 km lang en 3 km breed. Een spirituele ervaring. © PH

Folkert, de waddenloper

“We hebben pech vandaag, we hebben geen wad!” Folkert Janssens staat te stampen en te balen. Het water van de waddenzee is door de wind te veel opgestuwd en heeft onze wandelroute doen onderlopen. Folkert kijkt de einder in, rolt een shaggy om te kalmeren en vraagt ons groepje of we in plaats van een wadden-tocht dan maar een dorpswandering willen doen. Instemmend gemompel klinkt, maar één mondige dame treedt voorwaarts: “Wij zijn hier voor de natuur, dan gaan wij niet mee.” Folkert pakt het dan maar anders aan, gaat hooggeleerd een paar meter het wad in, steekt met zijn riek een paar kilo slib naar boven en komt er mee naar de kant.

Bij de verhalen die dan volgen, wordt onze hele expeditie muisstijl. Folkert weet zowat alles over wadpieren en roofwormen. Over hoe een scholekster de sluitspier van een kokkel weet door te knippen om ze dan leeg te slobberen. “En een zeester doet dat anders, die spuit de schelp vol maagzuur om de kokkel te verdoven. Je zou het niet zeggen hé. Naast het regenwoud van Brazilië en de piramides van Cheops. Maar de grote moddervlakte die je hier voor je ziet, is ook Unesco werelderfgoed. Op en onder deze vlakte zit zoveel leven, van minuscuul plankton tot een zeehond van 170 kg, dat ik er niet over uitzelt geraak.”

Folkert is in het eilanddorp goed bekend, als natuurjongen, presentator en verteller bij evenementen. De ene grap volgt op de andere, maar in elke zin zit ook melancholie. “Ooit zal dit wad niet meer droogvallen, door de stijging van de zeespiegel. Dat zal enorme gevolgen hebben voor de biotopen, ik wil dat niet meemaken. Ik heb plannen om ooit in Schotland te gaan wonen. Ondertussen, mensen: geniet van al het moois nu het er nog is.”

Dirk, de bunkerbewaker

Als Vlielands jochie speelde Dirk Bruin (60) met zijn makkers in ‘Fort Knox’, een ruïne diep in de duinen. En tieners van het dorp hadden in dezelfde vervallen ge-

bouwtjes hun jeugdclub. Maar oudere bewoners wisten toen al beter: dit was een Duitse stelling van de Atlantikwal (een verdedigingsgordel tegen een geallieerde aanval), haastig achtergelaten bij de Bevrijding. Het hele complex was door inwaaiend zand nog véél groter dan deze jongeren konden vermoeden.

“Ooit zal dit wad niet meer droogvallen, door de stijging van de zeespiegel. Dat zal enorme gevolgen hebben voor de biotopen”

“Tien jaar geleden, en nadat ik geïnteresseerd was geraakt in de Tweede Wereldoorlog, hebben we met financiële steun van het Waddenfonds deze militaire stelling uitgegraven en gereconstrueerd. Wat heel mooi was: ook toen hielpen de jongeren van het eiland mee. Plannen die door de militairen intussen zijn vrijgegeven, brachten ons stap voor stap bij de precieze reconstructie van deze ‘bunkers’”, vertelt Dirk tijdens een rondleiding. Er zijn nu 400 meter verbindingspaden, die je het beste met loopgraven vergelijkt, er zijn mangaten en ingegraven gebouwen met diverse functies: het kantoor van de commandant, de keuken, de slaapbunker. Alles is nu ingericht als of het nog 1943 is.”

“In de grote historische overzichten van de Tweede Wereldoorlog worden de Waddeneilanden vaak vergeten. Daar maak ik graag mijn werk van”, zegt Dirk, die nog altijd volop verhalen blijft opspreken. “Zo zijn er de twintig aangespoelde oorlogslijken op Vlieland. Ze zijn hier begraven, maar we kennen niet hun hele geschiedenis. Sommigen zijn zelfs anoniem, maar door blijvend zoekwerk in archieven kunnen we toch iets bijdragen.”

De dieren van Vlieland

De geit: Je kan niet om de geit heen, die hier aan struiken knabbelt en zo de duinenvegetatie

Germ Veenstra, helemaal verknocht aan ‘zijn’ vuurtoren. © PH

Zicht op Vlieland-Oost vanuit de vuurtoren. Prachtige luchten boven Vlieland, altijd. © PH

‘klein’ houdt. Vlielanders worden ook ‘geiten’ genoemd. Omdat de arme bewoners vroeger per gezin een geit hielden, ‘de armemensenkoe’. Het arme diertje werd overdag over de schutting gegooid om wat te gaan grazen, en kwam ’s avonds terug naar huis en werd dan gemolken.

De zeehond: er zwemmen 45.000 zeehonden in het hele Waddengebied. De kans dat je in een weekend Vlieland géén zeehonden ziet, is klein. Er is een heel beleid uitgestippeld voor de dieren. Je mag er niet dichterbij komen dan 30 meter, er zijn rustplekken waar je extra moet opletten en de lokale dokter weet wat hij moet doen als een kind – of een hond! – met een zeehondenbeet komt aanzetten. (dat betekent meestal: einde vakantie).

Het konijn: er leven massaal veel vogels op Vlieland, maar buiten de zeehond nauwelijks wilde

zoogdieren. De konijnenpopulatie in de duinen is gedecimeerd door mixomatose en het VHS-virus, dus is met veel zorg een nieuwe populatie uit Rotterdam uitgezet. Belangrijk want de konijnenholen zijn een broedplek voor vogels zoals de tapuit, versterken vegetatie en zorgen ook zo voor ‘gezonde duinen’.

De waterral: Vlieland heeft een ‘vinkenbaan’, een afgesloten plek waar opgeleide vrijwilligers onder toezicht van natuurbescherming vogels vangen en ringen. Een bezoek aan deze vinkenbaan kan alleen op afspraak maar is zeer fascinerend, omdat je daar pas ziet hoe rijk de fauna is op dit Waddeneiland. Tijdens ons bezoek ringde vogelvriend Gerrit een waterral, een wat geheimzinnige en zeldzame broedvogel, die je zelden ziet maar wel hoort, want hij gilt als een speenvarken.

PRAKTISCH

■ Met rederij Doeksen geraak je vanuit Harlingen met de ferry op Vlieland. De ferry doet er 1 uur en 45 minuten over er is ook een snelle – en duurdere – ferry. rederij-doeksen.nl

■ In de woonkern van Vlieland (het dorpje Oost-Vlieland) zijn er hotels in alle klassen, van Boutique Hotel Het Eiland tot wat traditionelere adressen. Er zijn ook veel vakantiehuusjes die privé worden aangeboden.

■ De VVV vind je tegenover de steiger als je de ferry verlaat. Daar weten ze alles over overnachtingen, maar ook over een bezoek aan de vinkenbaan, een zeehonden-tocht, de kaasbunker of een van de andere uitstapjes.

■ Fietsen huren is bijna een must. Wij kozen voor elektrisch. In één namiddag heb je het hele eiland gezien. Maar dit is een echte plek voor slowtravel: je moet genieten van elke vierkante meter.

■ Ook eten kan je hier in alle prijscategorieën. Van een makkelijke hap in een strandpaviljoen tot bijna-sterrenniveau bij ‘Zuiver’. Vis en schaaldieren staan overal op de kaart, er zijn lokale biertjes en ook kaas van de Kaasbunker, die hier rijpt in oude legerbunkers in de duinen, is de moeite.